

VYTVÁŘENÍ PODMÍNEK PRO ROZVÍJENÍ ÚTOČNÉ OPERACE PO ODRAŽENÍ PROTIÚDERU NEPŘÍTELE

Pro úspěšné rozvíjení útočné operace má velký význam včasné ničení nepřátelských záloh a odražení protiúderů operačních záloh. Tyto budeme často odrazet ve střetném sražení, za složité situace a při nevýhodném poměru sil. Mnohdy bude nutné, aby část vojsk prvního sledu armády přešla na výhodných obranných čarách do dočasné obrany.

V takové situaci bude splnění cílů útočné operace záviset na schopnosti vojsk odrazit a zastavit protiúder nepřítelů a schopnostech velitelů a štábů vytvářet současně podmínky pro další rozvíjení útočné operace. Proto již v zámyslu velitele pro útočnou operaci a při vlastním plánování útočné operace musíme brát v úvahu možnou činnost operačních záloh nepřítelů a operační sestavu budeme volit tak, aby umožňovala odražení protiúderu nepřítelů v každém období útočné operace.

V článku se zabývám vytvářením podmínek pro rozvíjení útočné operace armády po odražení protiúderu nepřítelů za použití jaderných zbraní. To je v podmínkách, kdy útočnou operaci budeme rozvíjet zpravidla omezenými silami a prostředky. Budou to bojeschopné útvary, které zůstaly po jaderných a leteckých úderech nepřítelů v rámci jaderné přípravy k protiúderu.

Cílem útočné operace je kromě jiného úplné zničení nepřítelů v celém útočném pásmu armády. Odražení — zastavení protiúderného uskupení nepřítelů je tedy pouze částí ničení jeho sil. K úplnému zničení hlavních sil protiúderného uskupení je třeba rozvíjet rychlý útok, pronikat nepříteli do boků a týlu, rozdělit jeho sestavu a postupně ji ničit po částech. Složitost tohoto úkolu bude vyžadovat **rozhodné soustředění jaderných úderů, úsilí letectva a palb dělostřelectva k rychlému zničení protiúderného uskupení nepřítelů.** To bude také první podmínkou pro další rozvíjení útočné operace v co nejkratší době.

Druhou podmínkou bude rychlé vytvoření úderného uskupení armády **na nejvýhodnějším směru úderu.** Zde jako nejjednodušší způsob řešení je zasažení druhých sledů a záloh na nově zvoleném směru hlavního úderu armády

a výměna svazků (útvárů), které ztratily bojeschopnost. Při hromadném použití jaderných úderů nepřitelem bude však velmi obtížné uchránit druhé sledy a zálohy a mít je k okamžitému použití.

Třetí podmínkou úspěšného rozvíjení útočné operace po odražení protiúderu nepřítele bude **sladěné úsilí raketového vojska, letectva a dělostřelectva s údernou silou tankových a motostřeleckých a všech volných sil armády k rozvíjení operace.** Obnovou bojeschopnosti vojsk zasažených jadernými údery budeme vytvářet podmínky k postupnému narůstání úsilí úderného uskupení armády.

Podle polních řádů hlavních armád Severoatlantického paktu mají rozhodující význam pro vedení aktivní obrany zálohy a druhé sledy. V závislosti na druhu obrany a zámyslu vedení obranné operace vyčleňuje skupina armád do druhého sledu nebo jako vševojskovou zálohu 15—35 % sil. To představuje hodnotu 3—5 svazků, jejichž základním úkolem bude vést protiúder.

Protiúder u skupiny armád vede obvykle armádní sbor (uskupený do dvou sledů) v pásmu širokém 70—120 km. Množství jaderných úderů použitých v rámci jaderné přípravy protiúderu skupiny armád bude záviset na konkrétní situaci, zvolené variantě odstupňovaného použití jaderných zbraní a na vývoji operační situace na válčišti. V rámci jaderné přípravy protiúderu může být (podle Zprav-51-14) do útočného pásma jedné divize protivníka použito 5—7 jaderných úderů o síle do 20 kt. Pro zabezpečení taktické jaderné podpory protiúderu záloh armádního sboru může být vyčleněno 15—20 jaderných úderů ráže od 2 do 200 kt a pro zabezpečení protiúderu skupiny armád 45—60 jaderných úderů o síle do 300 kt.

Za těchto předpokladů je pravděpodobné, že dojde ke značným ztrátám a vševojsková armáda bude nucena vést další aktivní bojovou činnost omezenými silami a prostředky. Vysoké procento ztrát však bude na obou stranách. Proto pro rozvíjení útočné operace v takovéto situaci bude třeba:

- rychle odstranit následky jaderného napadení, obnovit bojeschopnost vojsk a zabránit nepříteli ve využití výsledků jaderných úderů jeho protiúderným uskupením,

- v krátkém čase obnovit celistvost a úpornost obrany na směru hlavního úderu protiúderného uskupení nepřítele,

- co nejrychleji dosáhnout bojeschopnosti druhých sledů a záloh, obnovit bojovou sílu vlastního úderného uskupení, nebo vytvořit podmínky pro tvorbu a zasažení nového jaderného uskupení,

- pro boj prvosledových svazků volit a použít nejúčelnější formy a způsoby bojové činnosti tak, aby odpovídaly změněným podmínkám situace,

- cílevědomě vytvářet podmínky pro nejnutnější přeskupení a současně učinit opatření pro všestranné materiální zabezpečení dalšího rozvíjení operace.

V důsledku ztrát obou bojujících stran se může situace změnit natolik, že původně plánované použití vojsk v operaci nebude zabezpečovat dosažení cílů operace. To si zpravidla vyžadá upřesnění plánu operace a rychlé stanovení změněných úkolů vojskům.

Nepřítel se bude snažit jadernými údery zničit především ta uskupení našich vojsk, která mu brání ve splnění stanovených cílů protiúderu. Proto ztráty prvosledových svazků budou různé. V důsledku toho ani operační sestava nemusí odpovídat celkovému zámyslu operace. Zpravidla z toho vyplývá potřeba přeskupit bojeschopné síly a často i neplánovaně zasadit druhé

sledy a zálohy k pokračování útoku ihned po vzájemném napadení jadernými údery. K tomu bude třeba učinit opatření pro přeskupení vojsk a pro zabezpečení zasazení druhého sledu armády.

Změny v celkové situaci budou mít za následek i změny ve způsobu vedení útočné operace. Jestliže před jadernou přípravou a protiúderem nepřítele bylo zámyslem operace vést údery na několika směrech, pak vzhledem k nedostatku sil a prostředků může armáda rozvíjet operaci na jednom směru v úzké součinnosti se sousedem. Rozvíjení operace omezenými silami bude ovlivněno i potřebou použití částí sil armády ke konečnému dokončení likvidace protiúderného uskupení nepřítele. Při stanovení úkolů svazkům musíme věnovat pozornost tomu, aby úkoly odpovídaly jejich možnostem a stupni jejich bojovosti.

Hlavní podmínkou pro přijetí optimálního rozhodnutí velitele a stanovení reálných úkolů svazkům a armádním útvarům bude **objektivní zhodnocení bojovosti vojsk a akceschopnosti** armádních týlových útvarů a zařízení a možnosti velení. To umožní především předpověď ztrát na živé síle, technice a materiálu vojsk a týlu, která bude podkladem pro zjištění skutečné situace v další fázi upřesňování rozhodnutí velitele armády.

Orientační posouzení bojovosti vojsk armády uvádí předpis Oper-51-4 v hlavě 2. Uvádí, že s vyřazením vojsk z činnosti je možné orientačně počítat tehdy, jestliže bude vyřazeno nejméně 40 % osob a nejméně 60 % základních bojových jednotek (tankových a motostřeleckých praporů, oddílů řízených raketových střel, dělostřeleckých oddílů) a orgánů míst velení. Z toho můžeme vyvodit závěr, že velitel armády se bude pro rozvíjení operace po odražení nepřítele rozhodovat zpravidla na základě **částečné znalosti skutečné situace vojsk armády**. Při přijímání zámyslu musí vždy maximálně využít předpovědi ztrát po jaderných úderech nepřítele, kterou sestavuje vyhodnocovací skupina důstojníků štábu armády. Neúplné údaje o skutečné situaci budeme postupně konkretizovat údaji od průzkumu v ohniscích zasažení a z hlášení jednotlivých svazků.

Součástí zámyslu velitele armády k rozvíjení útočné operace po odražení protiúderu nepřítele bude tedy i rozhodnutí k obnovení bojovosti a odstranění následků použití ZHN u vojsk a týlu armády. Zde platí zásada, že úspěchu dosáhne pouze ten, kdo operativněji a v kratší době obnoví bojovost vojsk, dříve uskuteční další jaderné údery a rozhodně jich využije ke zničení dosud bojovostných sil nepřítele. Kromě opakovaných jaderných úderů půjde i o palebné údery všech bojovostných klasických prostředků ničení.

V důsledku snížení bojovosti po jaderných úderech nepřítele budou jen některé svazky a útvary schopné pokračovat v bojové činnosti bez podstatného narušení. Jiné obnoví aktivní bojovou činnost po několika hodinách a některé svazky a útvary bude nutné vyvést z boje a nahradit bojovostnými silami. Všechny bojovostné jednotky musí však pokračovat v bojové činnosti byť i omezenými silami.

Rozhodující význam pro další rozvíjení operace po odražení protiúderu nepřítele za oboustranného použití jaderných zbraní bude mít včasné a organizované zasazení bojovostných druhých sledů a záloh nejen armády, ale i svazků prvního sledu. Proto velitel armády musí ovlivnit rozhodování velitelů svazků v tom, že určí, které bojovostné svazky a útvary mají použít k nahrazení vyřazených sil prvního sledu a které bojovostné síly a jakým způsobem

bem použít pro další rozvíjení útočné operace. Novou vševojskovou zálohu [popř. druhý sled] si bude často vytvářet až v dalším průběhu operace. Na směrech, kde z jakéhokoliv důvodu nebude možné pokračovat v útoku, bude účelné vést omezenou činnost zbylými bojeschopnými jednotkami a smíšenými oddády vytvořenými z jednotek, které obnovily bojeschopnost.

Raketové vojsko, dělostřelectvo a letectvo bude v souladu se změněnými podmínkami situace okamžitě plnit nové úkoly, které mají vytvořit předpoklady k dosažení konečného cíle operace. Budou to především úderý na směrech předpokládaného dalšího útoku armády, které budou ničit bojeschopná uskupení nepřítel tak, aby umožnily úspěšnou bojovou činnost nově utvořeného úderného uskupení armády.

Někdy další rozvíjení operace si vynutí rychlé přeskupení vojsk. Přeskupení vojsk bude zde sledovat dva cíle. Především bude zabezpečovat spolehlivé odrazení protiúderu nepřítel a současně přispívat k vytvoření výhodného poměru sil na směru úderu k rozvíjení operace armády. To mohou zabezpečit svazky druhého sledu, v některých případech i svazky prvního sledu, ale nejčastěji to budeme řešit kombinací a použitím vojsk prvního i druhého sledu armády. Ve všech případech to bude úkol velmi složitý. Bude vyžadovat nejen potřebné soustředění sil a prostředků, ale také manévry vojsky, jejich přesun na kratší i delší vzdálenosti, k frontě i podél fronty, začleňování posilových prostředků apod. K tomu bude nutné organizovat potřebnou součinnost a důsledně řešit otázky zabezpečení bojové činnosti, velení a řadu dalších opatření.

Úderné uskupení armády mají tvořit nejméně dvě divize, přičemž bude účelné, aby jedna z nich byla tanková. To bude zpravidla vyžadovat zasazení plnohodnotných sil. Jejich zasazení bude mít však svoji specifikum. Zpravidla nebudou zasazovány z dříve plánovaných čar. Často budou zasazovány i na novém směru úderu. Zde bude velkou úlohu hrát rychlost a všestranné zabezpečení zasazení těchto sil. Nové síly budou často zasazovány i bez zaujetí vyčkávacího prostoru, z chodu a přímo po předchozím přesunu. Vždy však bude nutné organizovat důsledný průzkum prostoru zasazení. Pro přesun zasazovaných svazků použijeme všechny možné komunikace, přičemž mnohé z nich si vyžádají úpravu. V každém případě si přesun a zasazení čerstvých sil vyžádá maximálního zabezpečení prostředky průzkumu, protivzdušné obrany a radioelektronického boje. Přesuny často budou probíhat i za denního světla, proto budeme zvlášť dbát na plné dodržování zásad operačního maskování.

Složitý a poměrně méně výhodný bude manévr silami a prostředky svazků prvního sledu. Takový manévr je časově náročný, vyžaduje organizační přípravu a nepřítel jej může lehce zjistit. V podmínkách použití jaderných zbraní to může vést ke zbytečným ztrátám. Proto požadavek jednoduchosti a účelnosti manévru prvními sledy nás bude nutit vyvarovat se přeskupení vojsk, která přešla do obrany k odrazení protiúderu nepřítel. Jejich druhé sledy je po obnově bojeschopnosti výhodné používat k ničení protiúderného uskupení nepřítel a k zabezpečení plnění úkolu nově vytvořeného úderného uskupení armády.

K dokreslení složitosti řešení otázek vytváření podmínek pro rozvíjení útočné operace po odrazení protiúderu nepřítel uvedu příklad ze cvičení spojeneckých ozbrojených sil NATO „Wintex-77“. V tomto cvičení byl průběh bojové činnosti vojsk charakterizován úpornou obranou divizí prvního sledu a rychlým zasazováním druhých sledů a záloh do protiztečí a protiúderů.

Vzhledem k tomu byla operační sestava Střední skupiny armád učeněna do jednoho sledu s vytvořením silných operačních záloh.

Zálohu skupiny armád tvořilo 6 divizí (12. td, 16., 17. a 18. md NSR, 2. od a 4. md USA). Z tohoto počtu byla 12. td v průběhu bojů použita jako jádro sborové protizteče. Střední operační hustota byla 1 divize na 26 km fronty. Vytvoření silných operačních záloh umožňovalo vést protiúder skupiny armád v pásmu 80 a více km hodnotou 4—6 divizí. Šesti divizemi za předpokladu připojení se dvou prvosledových svazků k protiúderu.

Hodnota tohoto protiúderného uskupení představovala přibližně do 1 450 tanků, 1 000 děl a minometů, 1 250 PT zbraní a přes 3 000 obrněných transportérů různého typu.

Při úspěšném soustředění tohoto množství sil a prostředků mohly být v pásmu protiúderu vytvořeny tyto operační hustoty sil a prostředků: do 17 tanků, 13 děl a minometů, 15 PT prostředků a 36—46 obrněných cílů (tanků a obrněných transportérů).

Odrazení protiúderu této síly předpokládalo přechod 3—5 divizí (podle bojeschopnosti) dočasně do obrany. Při vedení protiúderu do pásma jedné armády je zřejmé, že při složení vševojskové armády o 5—7 divizích (v operační hloubce) nebude tato mít mnoho sil k dalšímu rozvíjení útoku. Úkolem této armády může však být odrazit silný protiúder, volnými silami udeřit do boku protiúderného uskupení nepřítele a vytvořit podmínky pro zasazení dalších sil frontu a zabezpečit tak rozvíjení frontové operace.

Jiné možnosti však nastanou při vedení protiúderu nepřítele do pásma dvou armád prvního sledu frontu. Vzhledem k omezenému rozsahu článku nemohu však tyto možnosti rozebírat. Je však zřejmé, že odrazení silného protiúderu nepřítele a rozvíjení útočné operace nebude zpravidla záležitostí samotné vševojskové armády. Způsob jeho odrazení bude motivován jak cíli armádní útočné operace, tak i cíli útočné operace frontu. Proto se na plnění tohoto úkolu bude podílet svými prostředky i front. V každém případě si však řešení tohoto úkolu vyžádá důslednou součinnost prvosledových armád.

Závěrem chci uvést, že úkol rozvíjení útočné operace vševojskovou armádou po odrazení protiúderu nepřítele je vysoce náročný. Je charakterizován nedostatkem času na jeho zplánování, přípravu a organizaci. Každý případ realizace takového úkolu bude mít své zvláštnosti a neopakovatelné podmínky. Proto zde bude hrát velkou úlohu odborná připravenost velitelů a štábů.